Towards Understanding the Holy Qur’an:

Surah Yasin: Translation in Hindko Language

By: Professor Dr. Dildar Ahmed Alvi

سورہءِ یاسین دا مفهوم ہندکو زبان بچ

طالبِ دعا: پروفیسر ڈاکٹر دلدار احمد علوی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اللہ دے ناں نال شروع کردا ہاں جیڑا نہایت مہربان، ہمیشہ رحم فرمانڑیں آلا ہے۔

يٰسٓ ﴿١﴾

یٰس (اے انسانِ کامل ﷺ)![١]

وَالْقُرْاٰنِ الْحَكِيْمِ ﴿٢﴾ اِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِيْنَ ﴿٣﴾ عَلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿٤﴾

ایہ قرآن جیڑا حکمت نال پہریا ہویا ہے،گواہ ہے کہ بے شک تسیں اللہ دے پہیجے ہوئے رسولاں بچوں ہک رسول ہو، بالکل سِدھے راہ اُتے (گامزن) [٢-٤]۔

تَنْزِيْلَ الْعَزِيْزِ الرَّحِيْمِ ﴿٥﴾ لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَّآ اُنْذِرَ اٰبَآؤُهُمْ فَهُمْ غٰفِلُوْنَ ﴿٦﴾
لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلٰٓى اَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿٧﴾

ایہ (قرآن) غالب تے مہربان خدا نہایت اہتمام نال نازل کیتا ہے، تاکہ تسیں (اے رسولِ اکرم ﷺ) اُنہاں لوکاں کو خبردار کرو جنہاں دے آبا وٌ اجداد کو (مدت ہوئی ہے) خبردار نیں کیتا گیا، تے اس آستے اوہ (حقیقت توں) بے خبر ہین [٥-٦]۔

بے شک، اِنہاں بچوں بہت سارے اوہ ہین جنہاں اُتے (اُنہاں دے تکبر دی وجہ نال) ایہ گل لازم ہو چکی ہے کہ اوہ ایمان نہ لاسن [۷]۔

اِنَّا جَعَلْنَا فِیْٓ اَعْنَاقِهِمْ اَغْلٰلًا فَهِیَ اِلَى الْاَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُوْنَ ﴿۸﴾ وَ جَعَلْنَا مِنْۢ بَیْنِ اَیْدِیْهِمْ سَدًّا وَّ مِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَاَغْشَیْنٰهُمْ فَهُمْ لَا یُبْصِرُوْنَ ﴿۹﴾

اساں (گویا) اُنہاں دیاں گردناں بچ (اُنہاں دے تکبر دے لازمی نتیجے دے طور تے، قانونِ قدرت دے مطابق) ایا جیئے طوق پا دتے ہین جیڑے انہاں دیاں کھاڈیاں تانڑیں پہنچے ہوئے ہین، تے جنہاں دی وجہ نال انہاں دے سر اُتاں دی طرف اٹھ کے رہ گئے ہین [۸]۔ مزید ایہ کہ، اساں (گویا) ہک دیوار انہاں دے اگے کھڑی کردتی ہے تے ہک دیوار انہاں دے پچھے، تے انہاں دیاں اکھیاں اتے (گویا کہ) پردہ پا دتا ہے، نتیجہ ایہ ہے کہ اوہ کج بی دیکھ نیں سکدے [۹]۔

وَ سَوَآءٌ عَلَیْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا یُؤْمِنُوْنَ ﴿۱۰﴾ اِنَّمَا تُنْذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَ خَشِیَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَیْبِ ۚ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَّ اَجْرٍ كَرِیْمٍ ﴿۱۱﴾
اِنَّا نَحْنُ نُحْیِ الْمَوْتٰى وَ نَكْتُبُ مَا قَدَّمُوْا وَ اٰثَارَهُمْ ۣؕ وَ كُلَّ شَیْءٍ اَحْصَیْنٰهُ فِیْٓ اِمَامٍ مُّبِیْنٍ ﴿۱۲﴾

اِنہاں آستے یکساں ہے، پہانویں تسیں (اے رسولِ اکرم ﷺ) اِنہاں کو خبردار کرو یا نہ خبردار کرو ایہ ایمان لانڑیں آلے نیں ہین [۱۰]۔ تسیں تے صرف اس ہی کو خبردار کر سکدے ہو جیڑا نصیحت دی پیروی کردا ہے تے خدائے رحمان کولوں بے دیکھے ڈردا ہے۔ لہذا تسیں اس طریاں دے شخص کو مغفرت تے بہترین اجر دی خوشخبری سنڑا دیو [۱۱]۔

یقینا اسیں مُردیاں کو زندہ کرساں۔ اور (ایہ کہ) اسیں لوکاں دیاں عملاں کو جیڑے اوہ اگے پہیجدے ہین اور انہاں دے اثرات کو جیڑے اوہ پچھے چھوڑ جاندے ہین، لکھ رتھے ہاں۔ اور اساں ہر چیز کو ہک واضح کتاب بچ پوری تفصیل نال درج کیتا ہویا ہے۔ [۱۲]

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَّثَلًا اَصْحٰبَ الْقَرْيَةِ ۘ اِذْ جَآءَهَا الْمُرْسَلُوْنَ ﴿۱۳﴾
اِذْ اَرْسَلْنَآ اِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوْهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوْٓا اِنَّآ اِلَيْكُمْ مُّرْسَلُوْنَ ﴿۱۴﴾
قَالُوْا مَآ اَنْتُمْ اِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا ۙ وَمَآ اَنْزَلَ الرَّحْمٰنُ مِنْ شَيْءٍ ۙ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا تَكْذِبُوْنَ ﴿۱۵﴾

مزید براں، (اے رسولؐ پاک) انہاں (لوکاں) دے سمجھانڑیں آستے ہک بستی دیاں باشندیاں دی (اس وقت دی) مثال بیان کرو، جدوں انہاں کول اساں دے پہیجے ہوئے رسول آئے ایہے [۱۳]۔ (اس طریاں ہویا ایا کہ) جدوں اساں اُنہاں دی طرف (پہلے) دو رسول پہیجے تے اُنہاں انہاں کو چھوٹھا قرار دتا۔ (جدوں انہاں اس طریاں کیتا) تے اساں انہاں رسولوں دی تقویت آستے ہک تریا رسول پہیجیا۔ چنانچہ، انہاں تریاں انہاں لوکاں کو آخیا کہ اساں کو تساں دی طرف پہیجیا گیا ہے [۱۴]۔ لوکاں جواب دتا: تسیں تے بس اساں دی طریاں دے انسان ہو، خدائے رحمان کوئی چیز نازل نیں کیتی، تسیں بالکل چھوٹھ بول ریہے ہو۔ [۱۵]۔

قَالُوْا رَبُّنَا يَعْلَمُ اِنَّآ اِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُوْنَ ﴿۱۶﴾ وَمَا عَلَيْنَآ اِلَّا الْبَلٰغُ الْمُبِيْنُ ﴿۱۷﴾

رسولاں فرمایا: اساں دا رب جانڑدا ہے کہ اسیں یقیناً (اس دے رسول ہاں جیڑے) تساں دی طرف پہیجے گئے ہین [۱۶]۔ اور، اساں اتے سوائے اس دے کوئی ذمہ داری نیں کہ پیغامِ حق پوری وضاحت نال پہنچا دیواں [۱۷]۔

قَالُوْٓا اِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ ۚ لَئِنْ لَّمْ تَنْتَهُوْا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُمْ مِّنَّا عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۱۸﴾ قَالُوْا طَآئِرُكُمْ مَّعَكُمْ ۭ
اَئِنْ ذُكِّرْتُمْ ۭ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُوْنَ ﴿۱۹﴾

لوکاں آخیا: اسیں تے تساں کو آپڑیں آستے منحوس سمجھدے ہاں، اگر تسیں باز نہ آئے تے اسیں تساں کو سنگسار کر کے چھوڑساں، نال ہی تساں کو اساں دے ہتھوں (ہور بی) دردناک عذاب پہونچسی [۱۸]۔

رسولاں فرمایا: تساں دی نحوست خود تساں دی آپڑیں وجہ نال ہے۔ آیا تسیں اس چیز کو نحوست سمجھدے ہو کہ تساں کو نصیحت کیتی گئی ہے۔ حقیقت ایہ ہے کہ تسیں لوک ہی حد توں بدھے ہوئے ہو [۱۹]۔

وَجَآءَ مِنْ اَقْصَا الْمَدِيْنَةِ رَجُلٌ يَّسْعٰى قَالَ يٰقَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِيْنَ ﴿۲۰﴾

اتَّبِعُوْا مَنْ لَّا يَسْـَٔلُكُمْ اَجْرًا وَّهُمْ مُّهْتَدُوْنَ ﴿۲۱﴾

اسی دوران، ہک شخص شہر دے پرلے کنارے توں دوڑدا ہویا آیا۔اس آخیا: اے میری قوم دیو لوکو! اللہ دے رسولاں دی پیروی کرو [۲۰]۔ (یعنی) پیروی کرو انہاں (بلند کرداراں) دی جیڑے تساں کولوں کوئی اجر طلب نیں کردے، اور ہین بی سدھے راہ اُتے [۲۱]۔

وَمَا لِيَ لَآ اَعْبُدُ الَّذِيْ فَطَرَنِيْ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ﴿۲۲﴾

ءَاَتَّخِذُ مِنْ دُوْنِهٖٓ اٰلِهَةً اِنْ يُّرِدْنِ الرَّحْمٰنُ بِضُرٍّ لَّا تُغْنِ عَنِّيْ شَفَاعَتُهُمْ شَيْـًٔا وَّلَا يُنْقِذُوْنِ ﴿۲۳﴾ اِنِّيْٓ اِذًا لَّفِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿۲۴﴾

اور(ایہ کہ) مکو کے حق پہنچدا ہے کہ میں اس (ہستی) دی بندگی نہ کراں جس مکو پیدا فرمایا ہے، تے اسی دی طرف تساں کو(بی) مڑ کے جانڑاں ہے [۲۲]۔ آیا (میرے آستے ایہ مناسب ہے کہ) میں اس کو چھوڑ کے کوئی ہور خدا بنڑا کہنا؟ (ہر گز نئیں۔) اگر خدائے مہربان مکو کوئی تکلیف پہنچانڑاں چاہوے تے انہاں (چھوٹھیاں خداواں) دی شفاعت مکو کج بی فائدہ نہ پہنچا سکسی۔نہ ہی اوہ مکو(اللہ دے عذاب کولوں) چھڑا سکسن [۲۳]۔ اگر میں (خدانخواستہ) ایہ کراں تے فر تے میں یقینا کھلی گمراہی بچ جا پیساں [۲۴]۔

اِنِّيْٓ اٰمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُوْنِ ﴿۲۵﴾ قِيْلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ ۭ قَالَ يٰلَيْتَ قَوْمِيْ يَعْلَمُوْنَ ﴿۲۶﴾ بِمَا غَفَرَ لِيْ رَبِّيْ وَجَعَلَنِيْ مِنَ الْمُكْرَمِيْنَ ﴿۲۷﴾

میں یقیناً تساں دے رب اتے ایمان لایا ہاں، پس میری گل غور نال سنڑو [۲۵]۔ [اس دی قوم اس دی ہک نہ منی]۔

(خدا دی طرفوں اس کو) فرمایا گیا: جا جنت بچ داخل ہو جا۔ اس آخیا: کاش میری قوم کو بی خبر ہوندی، کہ میرے رب میری مغفرت فرما دتی ہے، اور مکو(آپڑیں بارگاہ بچ) عزت پانڑیں آلے لوکاں بچ شامل کردتا ہیں [۲۶-۲۷]۔

وَمَآ اَنْزَلْنَا عَلٰى قَوْمِهٖ مِنْۢ بَعْدِهٖ مِنْ جُنْدٍ مِّنَ السَّمَآءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِيْنَ ﴿۲۸﴾ اِنْ كَانَتْ اِلَّا صَيْحَةً وَّاحِدَةً فَاِذَا هُمْ خٰمِدُوْنَ ﴿۲۹﴾

(اللہ فرماندا ہے) اساں اس دے بعد اس دی قوم اُتے آسمان توں کوئی لشکر نیں اتاریا، تے نہ ہی اساں کو اس دی ضرورت ایئ۔اوہ تے بس ہک گرج ایئ (جیڑی اساں انہاں دی طرف پھیجی ایئ)، پس اوہ بجھے ہوئے کوئلے بنڑ کے رہ گئے [۲۹،۲۸]۔

يٰحَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ ۚ مَا يَاْتِيْهِمْ مِّنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا كَانُوْا بِهٖ يَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿۳۰﴾

افسوس انہاں بندیاں اتے کہ جدوں بی انہاں دے کول کوئی رسول آیا، انہاں اس دا مذاق ہی اڈایا [۳۰]۔

اَلَمْ يَرَوْا كَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّنَ الْقُرُوْنِ اَنَّهُمْ اِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُوْنَ ﴿۳۱﴾
وَاِنْ كُلٌّ لَّمَّا جَمِيْعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُوْنَ ﴿۳۲﴾

آیا اوہ دیکھدے نیں ہین کہ اساں انہاں توں پہلے کتنیاں قوماں کو(انہاں دے گناہواں دی پاداش بچ) ہلاک کیتا ہے، کہ اوہ انہاں دی طرف مڑ کے آنڑیں آلیاں نیں ہین [۳۱]۔ اور(ہک دن) انہاں ساریاں کو اساں دے سامڑیں حاضر کر دتا جاسی [۳۲]۔

وَاٰيَةٌ لَّهُمُ الْاَرْضُ الْمَيْتَةُ ۖۚ اَحْيَيْنٰهَا وَاَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَاْكُلُوْنَ ﴿۳۳﴾ وَجَعَلْنَا فِيْهَا جَنّٰتٍ مِّنْ نَّخِيْلٍ
وَّاَعْنَابٍ وَّفَجَّرْنَا فِيْهَا مِنَ الْعُيُوْنِ ﴿۳۴﴾ لِيَاْكُلُوْا مِنْ ثَمَرِهٖ ۙ وَمَا عَمِلَتْهُ اَيْدِيْهِمْ ؕ اَفَلَا يَشْكُرُوْنَ ﴿۳۵﴾

اور انہاں آستے (اساں دی قدرت تے ربوبیت دی) ہک بڈی نشانی ایہ مردہ زمین ہے۔اسیں اس کو زندہ کر دے ہاں، اور اس توں اناج پیدا کردے ہاں، کہ اوہ اس بچوں کھاندے ہین۔اور، اساں اس بچ کھجوراں تے انگوراں دے باغات پیدا کیتے ہین اور اس بچ چشمے جاری کیتے ہین تاکہ اوہ اس دیاں پھلاں بچوں کھاون، اور ایہ انہاں دے ہتھاں دی کارگزاری نیں۔ آیا اوہ فر بی (انہاں نعمتاں اتے اللہ تعالیٰ دا) شکر ادا نہ کرسن؟[۳۵]

سُبْحٰنَ الَّذِیْ خَلَقَ الْاَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْۢبِتُ الْاَرْضُ وَمِنْ اَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۳۶﴾

(ہر عیب توں) پاک ہے اوہ ذات جس ساریاں چیزاں کو جوڑا جوڑا پیدا کیتا ہے، جنہاں کو زمین اگاندی ہے، خود انہاں (انساناں) کو بی، اور انہاں چیزاں کو بی جنہاں کو ایہ (حلاں) نیں جانڑدے[۳۶]۔

وَاٰيَةٌ لَّهُمُ الَّيْلُ ۖۚ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَاِذَا هُمْ مُّظْلِمُوْنَ ﴿۳۷﴾
وَالشَّمْسُ تَجْرِیْ لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا ؕ ذٰلِكَ تَقْدِيْرُ الْعَزِيْزِ الْعَلِيْمِ ﴿۳۸﴾
وَالْقَمَرَ قَدَّرْنٰهُ مَنَازِلَ حَتّٰى عَادَ كَالْعُرْجُوْنِ الْقَدِيْمِ ﴿۳۹﴾
لَا الشَّمْسُ يَنْۢبَغِیْ لَهَاۤ اَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا الَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ ؕ وَكُلٌّ فِیْ فَلَكٍ يَّسْبَحُوْنَ ﴿۴۰﴾

اور انہاں آستے ہک (ہور) نشانی رات ہے: اسیں جدوں اس توں دن کو اتار کہندے ہاں تے ایہ یکلخت اندھیرے بچ رہ جاندے ہین۔اور سورج آپڑیں معین مدار اتے چلدا ہے، ایہ خدائے عزیز و علیم دا مقرر کیتا ہویا نظام ہے۔اور چن کو دیکھو، اساں اس آستے منزلاں مقرر کیتیاں ہوئیاں ہین (جنہاں توں گزردا ہویا) بالآخر ایہ کھجور دی پرانڑیں شاخ دی طریاں ہوجاندا

ہے۔ نہ سورج آستے ایہ ممکن ہے کہ اوہ چن کو آپکڑے، تے نہ رات دن اُتے سبقت کہن سکدی ہے۔ اس آستے کہ ایہ سارے آپڑیں آپڑیں مدار بچ تر رہے ہین [۴۰]۔

وَاٰيَةٌ لَّهُمْ اَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُوْنِ ﴿۴۱﴾ وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِّنْ مِّثْلِهٖ مَا يَرْكَبُوْنَ ﴿۴۲﴾ وَاِنْ نَّشَاْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيْخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُوْنَ ﴿۴۳﴾ اِلَّا رَحْمَةً مِّنَّا وَمَتَاعًا اِلٰى حِيْنٍ ﴿۴۴﴾

اور ہک نشانی انہاں آستے ایہ ہے کہ اساں انہاں دی نسل کو ہک پھری ہوئی کشتی بچ سوار کیتا ہے۔ اور اساں انہاں آستے اس کشتی دی مانند ہور چیزا ں بی پیدا کیتیاں ہین جنہاں اتے اوہ سوار ہوندے ہین۔اور(ایہ کہ) اگر اسیں چاہواں تے انہاں کوغرق کردیواں، فر نہ کوئی انہاں دی فریاد سنڑنیں آلا ہوسی، تے نہ اوہ ڈبڑیں کولوں بچائے جا سکسن، ماسوائے اس دے کہ اسیں ہی انہاں اتے آپڑیں رحمت فرماواں اور انہاں کو کج وقت تائڑیں (زندگی دیاں نعمتاں توں) لطف اندوز ہونڑیں دیواں [۴۴]۔

وَاِذَا قِيْلَ لَهُمُ اتَّقُوْا مَا بَيْنَ اَيْدِيْكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ ﴿۴۵﴾

وَمَا تَاْتِيْهِمْ مِّنْ اٰيَةٍ مِّنْ اٰيٰتِ رَبِّهِمْ اِلَّا كَانُوْا عَنْهَا مُعْرِضِيْنَ ﴿۴۶﴾

وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ اَنْفِقُوْا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ قَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنُطْعِمُ مَنْ لَّوْ يَشَآءُ اللّٰهُ اَطْعَمَهٗٓ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا فِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿۴۷﴾

اور ، جدوں انہاں کو (رسول پاکؐ دی زبانی) آکھیا جاندا ہے کہ اس (عذاب) توں ڈرو جیڑا تساں دے اگے ہے اور جیڑا تساں دے پچھے ہے تاکہ تساں اُتے رحم کیتا جاوے (تے اوہ توجہ نیں دیندے) (۴۵)۔ اور جدوں بی انہاں دے کول انہاں دے رب دیاں آیتاں بچوں کوئی آیت آندی ہے تو اوہ اس توں رو گردانی کردے ہین (۴۶)۔

اور، جدوں انہاں کو آکھیا جاندا ہے کہ اس رزق بچوں جیڑا تساں کو اللہ عطا کیتا ہے (غریباں اتے) خرچ کرو تے اوہ لوک جنہاں انکار دی روش اختیار کیتی ہوئی ہے اہلِ ایمان کو آکھدے ہین کہ آیا اسیں انہاں کو کھانڑا کھلاواں جنہاں کو اگر اللہ چاہندا تے خود کھلا دیندا، تسیں تے بالکل نادان ہو [۴۷]۔

وَيَقُوْلُوْنَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿٤٨﴾
مَا يَنْظُرُوْنَ اِلَّا صَيْحَةً وَّاحِدَةً تَاْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُوْنَ ﴿٤٩﴾
فَلَا يَسْتَطِيْعُوْنَ تَوْصِيَةً وَّلَآ اِلٰٓى اَهْلِهِمْ يَرْجِعُوْنَ ﴿٥٠﴾

اور، ایہ (بطورِ طنز) پچھدے ہین (کہ قیامت دا) ایہ وعدہ (جیڑا تسیں کر ریہے ہو) کدوں پورا ہوسی، اگر تسیں آپڑیں دعوے وچ سچے ہو تے اس دا مقررہ وقت دس دیو (۴۸)۔

ایہ تے صرف اس ہک گرج دا انتظار کر ریہے ہین جیڑی اچانک انہاں کو آپکڑسی جدوں کہ اوہ (اس دے بارے وچ) بحث مباحثہ ہی ریہے ہوسن (۴۹)۔ پس اوہ اس وقت نہ تے کوئی وصیت کر سکسن تے نہ ہی آپڑیاں لوکاں دی طرف پلٹ کے آ سکسن [۵۰]۔

وَنُفِخَ فِي الصُّوْرِ فَاِذَا هُمْ مِّنَ الْاَجْدَاثِ اِلٰى رَبِّهِمْ يَنْسِلُوْنَ ﴿٥١﴾
قَالُوْا يٰوَيْلَنَا مَنْۢ بَعَثَنَا مِنْ مَّرْقَدِنَا ۜ هٰذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمٰنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُوْنَ ﴿٥٢﴾

اور جدوں صور پھونکیا جاسی تے اوہ اچانک آپڑیاں قبراں بچوں نکل نکل کے آپڑیں پروردگار دی طرف تیزی نال جانڑیں لگسن۔ آخسن ہائے اسان دی بربادی! کس اساں کو اساں دیاں خواب گاہواں بچوں اٹھا کھڑا کیتا ہے؟ (جواب ملسی) ایہ اوہی ہے جس دا خدائے مہربان (آپڑیاں پاک رسولاں دی زبانی تساں نال) وعدہ کیتا ایہا، اور (ایہ کہ) اس دیاں رسولاں سچ ہی آخیا ایہا [۵۲]۔

اِنْ كَانَتْ اِلَّا صَيْحَةً وَّاحِدَةً فَاِذَا هُمْ جَمِيْعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُوْنَ ﴿٥٣﴾
فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَّلَا تُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٥٤﴾

بس اوہ ہک زوردار کڑک ہو سی، تے اوہ سب دے سب اچانک اساں دے سامڑیں حاضر کر دتے جاسن (۵۳)۔ (آکھیا جاسی:) پس اج دے دن کسی اتے ذرہ برابر بی ظلم نہ کیتا جاسی، اورتساں کو تساں دیاں عملاں ہی دا بدلا ملسی [۵۴]۔

اِنَّ اَصۡحٰبَ الۡجَنَّةِ الۡيَوۡمَ فِىۡ شُغُلٍ فٰكِهُوۡنَ ﴿۵۵﴾ هُمۡ وَاَزۡوَاجُهُمۡ فِىۡ ظِلٰلٍ عَلَى الۡاَرَآئِكِ مُتَّكِـُٔوۡنَ ﴿۵۶﴾ لَهُمۡ فِيۡهَا فَاكِهَةٌ وَّلَهُمۡ مَّا يَدَّعُوۡنَ ﴿۵۷﴾ سَلٰمٌ قَوۡلًا مِّنۡ رَّبٍّ رَّحِيۡمٍ ﴿۵۸﴾

اُس روز اہلِ جنت (حسبِ مراتب) آپڑیاں آپڑیاں دلچسپیاں بچ مشغول ہوسن (۵۵)۔ اوہ تے انہاں دے ساتھی (اللہ تعالیٰ دے فضل وکرم دیاں) سایاں بچ تختاں اتے تکیے لاکے بیٹھے ہوسن (۵۶)۔انہاں آستے اتھے قسم قسم دے پھل ہوسن، اور، انہاں آستے اتھے اوہ سب کج ہوسی جو اوہ طلب کرسن (۵۷)۔ پروردگارِ مہربان دی طرفوں آکھیا جاسی: "سلامت رہو" ۔(۵۸)

وَامۡتَازُوا الۡيَوۡمَ اَيُّهَا الۡمُجۡرِمُوۡنَ ﴿۵۹﴾ اَلَمۡ اَعۡهَدۡ اِلَيۡكُمۡ يٰبَنِىۡۤ اٰدَمَ اَنۡ لَّا تَعۡبُدُوا الشَّيۡطٰنَ‌ ۚ اِنَّهٗ لَـكُمۡ عَدُوٌّ مُّبِيۡنٌ ﴿۶۰﴾ وَّاَنِ اعۡبُدُوۡنِىۡ‌ ؕ هٰذَا صِرَاطٌ مُّسۡتَقِيۡمٌ ﴿۶۱﴾ وَلَقَدۡ اَضَلَّ مِنۡكُمۡ جِبِلًّا كَثِيۡرًا‌ ؕ اَفَلَمۡ تَكُوۡنُوۡا تَعۡقِلُوۡنَ ﴿۶۲﴾ هٰذِهٖ جَهَنَّمُ الَّتِىۡ كُنۡتُمۡ تُوۡعَدُوۡنَ ﴿۶۳﴾ اِصۡلَوۡهَا الۡيَوۡمَ بِمَا كُنۡتُمۡ تَكۡفُرُوۡنَ ﴿۶۴﴾

(اور منکرینِ حق کو آکھیا جاسی:) اے مجرمو! اج الگ ہو جاؤ (۵۹)۔

(خدائے مہربان دی طرفوں آکھیا جاسی:) اے اولادِ آدم! آیا میں تساں کو ایہ تاکیدی حکم نیں دتا ایہا کہ شیطان دی عبادت نہ کرنا، بلاشبہ اوہ تساں دا کھلا دشمن ہے۔اور (ایہ کہ) صرف میری عبادت کرنا۔ ایہی سدھا رستہ ہے [۶۱]۔ اُس تساں بچوں بہت ساریاں کوگمراہ کیتا ہے۔آیا تسیں عقل نیں رکھدے ایہے ہو؟ ایہ ہے اوہ جہنم جس دا تساں نال وعدہ کیتا جاندا ایہا۔ اج اس دی اگ تپو، اس انکارِ حق دے باعث جیڑا تسیں کردے رہندے ایہے ہو [۶۴]۔

اَلۡيَوۡمَ نَخۡتِمُ عَلٰٓى اَفۡوَاهِهِمۡ وَتُكَلِّمُنَاۤ اَيۡدِيۡهِمۡ وَتَشۡهَدُ اَرۡجُلُهُمۡ بِمَا كَانُوۡا يَكۡسِبُوۡنَ ﴿۶۵﴾

اج اسیں انہاں دے مونہاں اتے مہر لا دیساں، اور انہاں دیاں عملاں دے بارے بچ اساں نال انہاں دے ہتھ کلام کرسن تے انہاں دے پیر گواہی دیسن [۶۵]۔

وَلَوْ نَشَآءُ لَطَمَسْنَا عَلٰٓى اَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَاَنّٰى يُبْصِرُوْنَ ﴿٦٦﴾ وَمَنْ نُّعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِى الْخَلْقِ ؕ اَفَلَا يَعْقِلُوْنَ ﴿٦٨﴾

اور اگر اساں دی مشیت ایہ ہوندی تے اسیں انہاں دیا اکھیاں مٹا دیندے، فر اگر اوہ رستے دی طرف آندے بی تے انہاں کو رستہ کس طریاں نظر آندا۔اور اگر اساں دی مشیت ایہ ہوندی تے اسیں انہاں کو انہاں دی جگہ اتے ہی مسخ کر کے رکھ دیندے، فر اوہ نہ اگے جا سکدے تے نہ پچھے پلٹ سکدے۔

اور جس کو اسیں لمی عمر دیندے ہاں، اس دیاں صلاحیتاں وقت دے نال نال پہلے دی طریاں کمزور کردیندے ہاں۔ فر کے ایہ عقل کولوں کم نیں کہندے [۶۸]۔

وَمَا عَلَّمْنٰهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْۢبَغِىْ لَهٗ ؕ اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ وَّقُرْاٰنٌ مُّبِيْنٌ ﴿٦٩﴾ لِّيُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَّيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ﴿٧٠﴾

اور، اساں آپڑیں نبیؐ کو شعرگوئی نیں سکھائی، اور نہ ہی ایہ انہاں دے شایانِ شان ہے۔(ایہ کلام شاعری نیں)ایہ تے بس ہک عظیم یاد دہانی ہے او ر نہایت واضح قرآن، تاکہ اوہ انہاں لوکاں کو جنہاں بچ زندگی ہے خبردار کر دیوے اور منکرینِ حق اتے حجت تمام ہوجاوے [۷۰]۔

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِّمَّا عَمِلَتْ اَيْدِيْنَآ اَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مٰلِكُوْنَ ﴿٧١﴾ وَذَلَّلْنٰهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوْبُهُمْ وَ مِنْهَا يَاْكُلُوْنَ ﴿٧٢﴾ وَلَهُمْ فِيْهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ ؕ اَفَلَا يَشْكُرُوْنَ ﴿٧٣﴾

آیا ایہ (لوک) غور نیں کردے کہ اساں انہاں آستے اس مخلوق بچوں جس کو اساں آپڑیں دستِ قدرت نال بنڑایا ہے، مویشی پیدا کیتے ہین، سو ایہ انہاں دے مالک ہین۔ اور، اساں انہاں کو انہاں دا اطاعت گزار بنڑایا ہے، چنانچہ، اوہ انہاں بچوں بعض اتے سواری کردے ہین تے بعض کو بطورِ غذا استعمال کردے ہین۔اور انہاں آستے انہاں بچ ہور بی فائدے ہین، تے پیڑیں دیاں چیزاں بی۔ آیا اوہ فر بی شکر ادا نہ کرسن [۷۱-۷۳]۔

وَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اٰلِهَةً لَّعَلَّهُمْ يُنْصَرُوْنَ ﴿۷۴﴾ لَا يَسْتَطِيْعُوْنَ نَصْرَهُمْ ۙ وَ هُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُّحْضَرُوْنَ ﴿۷۵﴾ فَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ ۘ اِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّوْنَ وَ مَا يُعْلِنُوْنَ ﴿۷۶﴾

اور، انہاں (لوکاں) اللہ کو چھوڑ کے ہور خدا بنڑاے ہوئے ہین اس امید اتے کہ اوہ انہاں دی مدد کرسن۔ (لیکن حقیقت ایہ ہے کہ) اوہ اِنہاں دی مدد نیں کر سکدے، بلکہ ایہ اُنہاں آستے تیار شدہ لشکر ہین۔ پس تسیں انہاں دی گفتگو توں رنجیدہ نہ ہوؤ۔ اسیں چنگی طریاں جانڑدے ہاں جو کج ایہ چھپاندے ہین تے جو ظاہر کردے ہین [۷۴-۷۶]۔

اَوَ لَمْ يَرَ الْاِنْسَانُ اَنَّا خَلَقْنٰهُ مِنْ نُّطْفَةٍ فَاِذَا هُوَ خَصِيْمٌ مُّبِيْنٌ ﴿۷۷﴾ وَ ضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَّ نَسِيَ خَلْقَهٗ ؕ قَالَ مَنْ يُّحْيِ الْعِظَامَ وَ هِيَ رَمِيْمٌ ﴿۷۸﴾

قُلْ يُحْيِيْهَا الَّذِيْۤ اَنْشَاَهَاۤ اَوَّلَ مَرَّةٍ ؕ وَ هُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيْمُ ۙ﴿۷۹﴾

الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمْ مِّنَ الشَّجَرِ الْاَخْضَرِ نَارًا فَاِذَاۤ اَنْتُمْ مِّنْهُ تُوْقِدُوْنَ ﴿۸۰﴾

آیا انسان (اس حقیقت توں) آگاہ نیں کہ اساں اس کو ہِک معمولی تولیدی مادے توں پیدا کیتا ہے، پر اوہ ہِک کھلا حریف بنڑ کے اٹھ کھڑا ہویا ہے (۷۷)۔ اور اساں آستے (عجیب و غریب) مثالاں بیان کرداہے، اور آپڑیں پیدائش کو پُھل گیا ہے۔ آخدا ہے: انہاں ہڈیاں کو جدوں ایہ بوسیدہ ہو چکیاں ہوسن کونڑ زندہ کرسی (۷۸)۔ تُسیں دسو: انہاں کو اوہ زندہ کرسی جس انہاں

کو پہلی واریں پیدا کیتا ایہا۔اور،(اس دی شان ایہ ہے کہ) اوہ تخلیق دے ہر پہلو توں خوب آگاہ ہے(۷۹)۔(اوہ اوہی ہے)جس تساں آستے سر سبز درخت توں اگ پیدا کیتی ہے، چنانچہ، تسیں اس توں اگ حاصل کردے ہو (۸۰)۔

اَوَلَيْسَ الَّذِيْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِقٰدِرٍ عَلٰٓى اَنْ يَّخْلُقَ مِثْلَهُمْ ۭ بَلٰى ۤ وَهُوَ الْخَلّٰقُ الْعَلِيْمُ ﴿۸۱﴾ اِنَّمَآ اَمْرُهٗٓ اِذَآ اَرَادَ شَيْـــًٔا اَنْ يَّقُوْلَ لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ ﴿۸۲﴾

آیا اوہ(قادرِ مطلق) جس آسماناں تے زمین کو پیدا فرمایا ہے، اس چیز اتے قدرت نیں رکھدا کہ انہاں (لوکاں) دے طریاں دی (چھوٹی جیئی) مخلوق کو (دوبارہ) پیدا کرسکے۔کیوں نئیں (بے شک اوہ ایہ کرسکدا ہے)، اوہ تے زبردست خالق تے خوب جانڑنیں آلا ہے (۸۱)۔اس دی قدرت دا عالم تے ایہ ہے کہ جدوں اوہ کسی چیز(کو وجود بچ لانڑیں) دا ارادہ کردا ہے تے اوہ اس کو (بس اتنا) فرماندا ہے کہ ہو جا، تے اوہ ہوجاندی ہے [۸۲]۔

فَسُبْحٰنَ الَّذِيْ بِيَدِهٖ مَلَكُوْتُ كُلِّ شَيْءٍ وَّاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ﴿۸۳﴾

پس، ہر عیب توں بلند وبالا ہے اوہ (ذات) جس دے قبضہء قدرت بچ ہر چیز دااختیار ہے، اور(ایہ کہ) اسی دی طرف (اے انسانو!) تساں کولوٹایا جاسی [۸۳]۔